

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. balandžio 25 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Danguolės Bublienės (kolegijos pirmininkė), Virgilijaus Grabinsko ir Dalios Vasarienės (pranešėja),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **pareiškėjos N. B.** (N. B.) kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugpjūčio 11 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e2T-68-407/2022 dalies, kuria atsisakyta pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Izraelio Valstybės Krajoto šeiminių reikalų teismo 2020 m. gruodžio 22 d. sprendimų dalis dėl Lietuvoje esančio nekilnojamojo turto paveldėjimo, peržiūrėjimo.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių užsienio valstybių teismų sprendimų pripažinimą ir leidimą vykdyti Lietuvos Respublikoje, aiškinimo ir taikymo.
2. Pareiškėja N. B. prašo pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje Izraelio Valstybės Krajoto šeiminių reikalų teismo (toliau – Izraelio teismas) 2020 m. gruodžio 22 d. sprendimus bylose Nr. 49668-05-19 ir Nr. 52583-06-19.
3. Pareiškėja teismui nurodė, kad 2019 m. kovo 26 d. Kirjat Jame (Izraelis) mirė palikėjas S. M. (S. M.) (toliau – Palikėjas). Palikėjo mirties fakto pagrindu šios šalies Krajoto šeiminių reikalų teisme pradėtos palikimo bylos Nr. 49668-05-19 ir Nr. 52583-06-19 (toliau – Palikimo bylos). Į Palikimo bylas kaip dalyviai įtraukti visi suinteresuoti asmenys: Palikėjo duktė B. L. S.; sūnus M. M. (M. M.); nepilnametė duktė R. M., atstovaujama motinos O. M. (O. M.); buvusi Palikėjo žmona N. B. – šios bylos pareiškėja.
4. N. B. pažymėjo, jog, išnagrinėjęs palikimo bylas, Izraelio teismas priėmė sprendimus, kad N. B. paveldi visas teises į Palikėjo nuosavybės teise turėtus gyvenamąjį namą (duomenys neskelbtini) ir žemės sklypą (duomenys neskelbtini), esančius Druskininkuose, (duomenys neskelbtini), bei visas pajamas iš šio turto, gautas nuo Palikėjo mirties dienos, t. y. nuo 2019 m. kovo 26 d. 4. N. B. yra suinteresuota minėtų Izraelio teismo sprendimų pripažinimu ir leidimu vykdyti Lietuvos Respublikoje, kadangi tai yra būtina jai įgyvendinti savo, kaip paveldėtojos, teises, priimanč palikimą ir registruojant turtą kaip savo nuosavybę Lietuvos Respublikoje.

II. Pirmosios instancijos teismo procesinio sprendimo esmė

5. Lietuvos apeliacinis teismas 2022 m. rugpjūčio 11 d. nutartimi prašymą tenkino iš dalies:
 - 5.1. pripažino Lietuvos Respublikoje Izraelio teismo 2020 m. gruodžio 22 d. sprendimų bylose Nr. 49668-05-19 ir Nr. 52583-06-19 dalį, kuria patvirtinamas pareiškėjos N. B. siekis priimti S. M., mirusio 2019 m. kovo 26 d., palikimą ir jos valios išreiškimo laiką, bei pripažino ir leido vykdyti šių sprendimų dalį, kuria pareiškėja paveldi visas pajamas iš Lietuvoje (duomenys neskelbtini), Druskininkai) esančio nekilnojamojo turto, gautas nuo palikėjo S. M. mirties dienos, t. y. nuo 2019 m. kovo 26 d.;
 - 5.2. atsisakė pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje šių sprendimų dalį, kuria nustatyta, kad N. B. paveldi visas teises į palikėjo nuosavybės teise turėtus gyvenamąjį namą ir žemės sklypą, esančius Druskininkuose, (duomenys neskelbtini).
6. Teismas nurodė, kad Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 786 straipsnyje reglamentuota, jog Lietuvos Respublikos teismai turi išimtinę jurisdikciją nagrinėti bylas dėl daiktinių teisinių santykių, susijusių su Lietuvoje esančiu nekilnojamoju daiktu. Ši nuostata reiškia, kad tokios bylos neteismingos kitų valstybių teismams, užsienio teismui priėmus sprendimą dėl Lietuvos Respublikoje esančio nekilnojamojo turto, tokį sprendimą būtų atsisakyta pripažinti [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkto pagrindu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 22 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-73-378/2018](#)). Šia teisės norma visiškai panaikinama ne Lietuvos Respublikos teisingumo įstaigų galimybe spręsti dėl daiktinių teisinių santykių Lietuvoje esantį nekilnojamąjį turtą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. spalio 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-515-687/2015](#)).
7. Lietuvos apeliacinis teismas nurodė ankstesnę šio teismo praktiką sprendžiant iš esmės analogišką bylą (žr. Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 2T-61/2013](#)). Teismas, remdamasis minėtoje byloje pateiktais išaiškinimais, padarė išvadą, kad Izraelio teismui išsprendus Lietuvos Respublikoje esančio nekilnojamojo turto paveldėjimo klausimą ir nustačius paveldėtoją (t. y. pareiškėją),

kuriai atitenka atitinkamas turtas, buvo pažeista [CPK 786](#) straipsnyje nustatyta imperatyvi Lietuvos Respublikos išimtinės jurisdikcijos taisyklė. Dėl to ta Izraelio teismo sprendimo dalis, kuria išspręstas klausimas dėl daiktinių teisių į Lietuvos Respublikoje esantį nekilnojamąjį turtą, Lietuvos Respublikoje negali sukelti pareiškėjos siekiamų teisinių pasekmių ir negali būti teisių į minėtą turtą įregistravimo Nekilnojamojo turto registre pagrindas. Teismas padarė išvadą, jog šią Izraelio teismo sprendimo dalį atsisakytina pripažinti [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 2 punkto pagrindu.

8. Lietuvos apeliacinio teismo praktikoje laikomasi nuostatos, kad tuo atveju, kai palikimo atsiradimo vieta yra užsienio valstybėje, paveldėtojai, siekdami sukelti jų pageidaujamas teises pasekmes dėl Lietuvos Respublikoje esančio nekilnojamojo turto, gali kreiptis į atitinkamoje užsienio valstybėje esančią Lietuvos Respublikos konsulinę įstaigą, kuri pagal savo kompetenciją gali atlikti notarinius veiksmus, taip pat gali kreiptis tiesiogiai į Lietuvos Respublikos notarą, kuris nustatytinas *mutatis mutandis* (su atitinkamais pakeitimais) taikant Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 5.4 straipsnį (žr. Lietuvos apeliacinio teismo 2013 m. rugsėjo 11 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 2T-61/2013](#)).
9. Kadangi dėl palikimo dalies, kurią sudaro Lietuvoje esantis nekilnojamas turtas, pareiškėjos kreiptasi į instituciją, kuri neturi jurisdikcijos šio turto atžvilgiu, t. y. netinkamu būdu išreikšta valia dėl Lietuvoje esančios palikimo dalies priėmimo, pripažintina ta Izraelio teismo sprendimo dalis, kuria patvirtintas pareiškėjos siekis priimti palikimą ir valios išreiškimo laikas ([CPK 812](#) straipsnio 2 dalis).
10. Teismas nurodė, jog pagal vieną iš prašomų pripažinti Izraelio teismo 2020 m. gruodžio 22 d. sprendimų bylose Nr. 49668-05-19 ir Nr. 52583-06-19 pareiškėja paveldi visas pajamas iš Lietuvoje (duomenys neskelbtini), Druskininkai) esančio nekilnojamojo turto, gautas nuo Palikėjo mirties dienos, t. y. nuo 2019 m. kovo 26 d. Byla dėl pajamų iš turto paveldėjimo nepriklauso išimčiai Lietuvos Respublikos teismų kompetencijai ([CPK 784–786](#) straipsniai), be to, teismui nenustačius kitų nepripažinimo pagrindų, minėtas Izraelio teismo sprendimas dėl pajamų iš Lietuvoje esančio nekilnojamojo turto paveldėjimo pripažintinas ir leistinas vykdyti Lietuvos Respublikoje.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

11. Kasaciniu skundu pareiškėja prašo panaikinti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugpjūčio 11 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e2T-68-407/2022](#) dalį, kuria atsisakyta pripažinti ir leisti vykdyti Lietuvos Respublikos teritorijoje Izraelio Valstybės Krajoto šeimininkų reikalų teismo 2020 m. gruodžio 22 d. sprendimų bylose Nr. 49668-05-19 ir Nr. 52583-06-19 dalį dėl palikėjo nuosavybės teise turėto gyvenamojo namo ir žemės sklypo paveldėjimo, ir priimti naują sprendimą – atitinkamą pareiškėjos prašymą tenkinti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais esminiais argumentais:
 - 11.1. Teismas skundžiamoje nutartyje netinkamai taikė [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktą, [CPK 786](#) straipsnį, neįvertino, kad užsienio teismo 2020 gruodžio 22 d. sprendimas pareiškėjos atžvilgiu yra priimtas dėl paveldėjimo teisinių santykių, kad juo įtvirtintas šalių susitarimas, todėl išimtinės jurisdikcijos pažeidimas nėra absoliutus pagrindas atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti šį užsienio teismo sprendimą. Teismas nukrypo nuo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 1 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-969/2022](#) suformuotos teisės taikymo ir aiškinimo praktikos.
 - 11.2. Lietuvos apeliacinis teismas pripažino Lietuvos Respublikoje Izraelio teismo sprendimų dalį, kuria patvirtinamas pareiškėjos siekis priimti Palikėjo palikimą ir jos valios išreiškimo laikas, bei pripažino ir leido vykdyti šių sprendimų dalį, kuria pareiškėja paveldi visas pajamas iš Lietuvoje esančio nekilnojamojo turto, gautas nuo Palikėjo mirties dienos. Taigi teismas skundžiama nutartimi pripažino, kad Izraelio teismas galėjo spręsti pareiškėjos palikimo dėl pajamų iš Lietuvoje esančio namo ir žemės sklypo klausimą, tokia situacija neprieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautinei privatinei teisei. Esant tokiai situacijai, atsižvelgiant į [CPK 810 straipsnio](#) 6 dalį, Lietuvos apeliacinio teismo pozicija tampa nenuosekli ir prieštaringa. Neaišku, kodėl Izraelio teismas gali spręsti pareiškėjos paveldėjimo klausimą dėl pajamų iš nekilnojamojo turto Lietuvoje, o paveldėjimo santykių, susijusių su pačiu nekilnojamuoju turtu Lietuvos Respublikoje, – negali. Tokia situacija neatitinka [CK 5.1 straipsnio](#) 1 dalies reglamentavimo, kuris įtvirtina, kad paveldėjimo teisiniai santykiai grindžiami, be kita ko, universalumo principu. Kasacinio teismo praktikoje šiuo aspektu nurodoma, kad paveldėjimas yra universalus teisių perėjimo pagrindas, kai įpėdiniai paveldi visą palikėjo turtą – tiek materialųjį, tiek turtines teises, taip pat prievolės ([CK 5.1 straipsnio](#) 1 dalis) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. lapkričio 20 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-437-469/2018](#)).
 - 11.3. Byloje nėra ginčo, kad 2020 gruodžio 22 d. Izraelio teismo sprendimo dalis yra įsiteisėjusi. Taigi yra tenkinama viena iš [CPK 816 straipsnio](#) 1 dalyje nustatytų sąlygų – taikos sutartis galėtų būti vykdoma toje valstybėje, kurioje buvo sudaryta. Vertinant antrąją sąlygą – ar Izraelio teismo sprendimo dalimi patvirtintas paveldėtojų susitarimas neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintai viešajai tvarkai – svarbus šio susitarimo turinys. Paveldėtojų susitarimu tarp paveldėtojų buvo pasidalytas Palikėjo turtas, nustatant, kad pareiškėja paveldi visas teises į Palikėjo nuosavybės teise turėtus namą ir žemės sklypą Lietuvos Respublikoje. Paveldėjimo santykiai ir nuosavybės teisė, kaip viena iš daiktinių teisių, yra pripažįstama ir reglamentuota Lietuvos Respublikos įstatymuose. Paveldėtojų susitarimas dėl Palikėjo turto pasidalijimo iš esmės atitinka Lietuvos Respublikos teisinį reguliavimą, taigi, galėtų būti nustatytas ir Lietuvos teisme. Šia apimtimi nėra pagrindo abejoti Izraelio teismo sprendimo dalimi patvirtintu paveldėtojų susitarimo suderinamumu su Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtinta viešąja tvarka.
 - 11.4. Lietuvos Respublikos teisėje yra nustatytas paveldėto turto pasidalijimas tarp įpėdinių. [CK 5.70 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta, kad įpėdiniai paveldėdą turtą gali pasidalyti bendru sutarimu iki įpėdinių teisių į daiktus įregistravimo viešame registre. Lietuvos Respublikoje teisėje taip pat nustatyta, kad bylos šalių taikus susitarimas nebūtinai turi būti įformintas atskiru raštišku susitarimu, bet gali būti išdėstomas teisme žodžiu. [CPK 140 straipsnio](#) 3 dalis nustato, kad rašytinės šalių taikos sutarties tekstas pridedamas prie bylos, o žodinis pareiškimas dėl taikos sutarties įrašomas į teismo posėdžio protokolą. Cituotas reglamentavimas patvirtina, kad Lietuvos Respublikos teismuose taip pat galėtų būti priimtas sprendimas dėl įpėdinių žodinio susitarimo byloje dėl paveldėto turto pasidalijimo, toks susitarimas neprieštarautų Lietuvos Respublikos viešajai tvarkai.
 - 11.5. Kasacinio teismo praktika patvirtina, kad tiek Lietuvos Respublikoje esančio nekilnojamojo turto paveldėjimo priskyrimas išimtinės jurisdikcijos sričiai ([CPK 786 straipsnis](#)), tiek paveldėjimo teisinių santykių nurodymas [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 6 punkte rodo įstatymo leidėjo apsisprendimą tam tikrais atvejais nesuteikti absoliučios reikšmės išimtinės jurisdikcijos pažeidimui, užsienio teismui išsprędus klausimą dėl nekilnojamojo daikto Lietuvos Respublikoje paveldėjimo. Tai patvirtina, kad skundžiamos nutarties dalyje, kurioje atsisakyta pripažinti ir leisti vykdyti Izraelio teismo sprendimų dalį dėl išimtinės jurisdikcijos taisyklių pažeidimo, taikant [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 2 punktą, [CPK 786](#) straipsnį, buvo nukrypta nuo kasacinio teismo praktikos, suformuotos civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-969/2022](#).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

Dėl kreipiantis į Lietuvos teismą dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo ir leidimo vykdyti pateikiamų dokumentų pagal CPK VII dalies LX skyriaus ketvirtąjį skirsnį

12. Nagrinėjamoje byloje sprendžiama dėl trečiosios valstybės (Izraelio) teismo sprendimų pripažinimą ir leidimą vykdyti Lietuvos Respublikoje, kai užsienio teismas, *inter alia* (be kita ko), išsprendė klausimą dėl Lietuvoje esančio nekilnojamojo turto, reglamentuojančių teisės normų aiškinimo ir taikymo.
13. Kadangi tarp Lietuvos ir Izraelio, kaip teisingai nurodė Lietuvos apeliacinis teismas, nėra sudaryta dvišalių ar daugiašalių tarptautinių sutarčių teismo sprendimų paveldėjimo klausimais pripažinimo ir leidimo vykdyti srityje, klausimui dėl Izraelio teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti išnagrinėti taikytinos CPK nuostatos (CPK 780 straipsnis).
14. CPK 811 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, jog dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo į Lietuvos apeliacinį teismą turi teisę kreiptis bet kuris asmuo, turintis byloje teisinį suinteresuotumą. Prašymai dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo (atsisakymo pripažinti sprendimą) turi atitikti bendruosius procesinius dokumentams keliamus reikalavimus.
15. Vadovaujantis to paties straipsnio 2 dalimi, kartu su prašymu dėl užsienio teismo sprendimo pripažinimo pareiškėjas turi pateikti prašomą pripažinti užsienio teismo sprendimą, jo įstatymų nustatyta tvarka patvirtintą vertimą į lietuvių kalbą, patvirtinimą, kad sprendimas yra įsiteisėjęs, taip pat įrodymus, kad šaliai, kuri nedalyvavo nagrinėjant bylą, buvo tinkamai pranešta apie civilinės bylos nagrinėjimo vietą ir laiką.
16. Kasacinis teismas jau yra suformulavęs teisės aiškinimo taisyklę konkrečiai situacijoms, kai teismas sprendžia dėl užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo esant galbūt pažeistoms Lietuvos Respublikos išimtinės jurisdikcijos taisyklėms. Kasacinis teismas išaiškino, jog, siekiant tokį sprendimo nepripažinimo pagrindą taikyti ne formaliai, tikslinga išsiaiškinti, kokiais teisiniais ir faktiniais pagrindais vadovavosi užsienio valstybės teismas, nustatydamas, kad jis turi jurisdikciją nagrinėti ginčą, ir kokią teisę taikė sprenddamas ginčą. Kasacinis teismas konstatavo nepakankamą užsienio valstybės teismo sprendimo pripažinimo proceso taisyklių taikymui faktinį ir teisinį pagrindą, Lietuvos apeliaciniam teismui pripažinus užsienio valstybės teismo priimtą sprendimą dėl tėvystės nustatymo, tačiau neišsiaiškinus tokio sprendimo priėmimo pagrindų ir motyvų, t. y. nepareikalavus viso teismo sprendimo, o procesinį sprendimą priėmus pagal vien tik jo rezoliucinę dalį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. kovo 5 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-63/2014 motyvuojamosios dalies priešpaskutinę ir paskutinę pastraipą).
17. Analogiška situacija susiklostė ir nagrinėjamoje byloje – teismas dėl užsienio teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti sprendė neturėdamas viso jų teksto ir remdamasis tik jų santraukomis. Nagrinėjamu atveju pareiškėjai kreipiantis į Lietuvos apeliacinį teismą ir prašant pripažinti bei leisti vykdyti Lietuvos Respublikoje ginčo užsienio valstybės teismo sprendimus, visų pirmiausia, į bylą nebuvo pateikti patys prašomi pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimai; pareiškėjos pateiktos tik prašomų pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimų santraukos hebrajų kalba (1 el. b. t., b. l. 15 ir 26) bei jų patvirtinti vertimai į lietuvių kalbą (1 el. b. t., b. l. 13 ir 24). Antra, prie pareiškėjos prašymo nėra pridėta įrodymų dėl ginčo teismo sprendimų įsiteisėjimo Izraelyje. Atkreiptinas dėmesys, jog iš pačių pareiškėjos teismui pateiktų dokumentų nėra matyti, ar ginčo sprendimai yra įsiteisėję kilmės valstybėje. Trečia, nors iš pareiškėjos pateiktų dokumentų ir pareiškėjos teismui nurodytos informacijos seka, jog į Izraelį vykusį teismo procesą kaip palikimo bylos dalyviai buvo įtraukti ir kiti asmenys, pareiškėjos prašyme Lietuvos teismui šie subjektai nenurodyti kaip suinteresuoti asmenys, nenurodyti šių asmenų duomenys, kuriuos privaloma nurodyti pagal CPK 111 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktus.
18. Atsižvelgdamas į pirmiau nurodytas aplinkybes, kasacinis teismas konstatuoja, kad pareiškėjos prašymas ir jo priedai neatitinka tokiam procesiniam dokumentui keliamų reikalavimų, todėl jų pagrindu (t. y. nepateikus visų įstatyme nurodytų dokumentų) teismo procesas dėl Izraelio teismo sprendimų pripažinimo ir leidimo vykdyti *per se* (savaime) nebuvo galimas. Todėl pareiškėjai turėjo būti nustatytas terminas pirmiau minėtiems pareiškimo trūkumams pašalinti (CPK 812 straipsnio 5 dalis).
19. Atsižvelgdama į tai, kas pasakyta, teisėjų kolegija konstatuoja, kad skundžiamoje nutartyje teismas netinkamai taikė civilinio proceso teisės normas, reglamentuojančias užsienio teismo sprendimo pripažinimą, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, o tai sudaro savarankišką pagrindą panaikinti skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo nutartį.

Dėl CPK 810 straipsnio 1 dalies 2 ir 6 punktų aiškinimo ir taikymo

20. CPK 786 straipsnyje, reglamentuojančiame daiktinių teisių santykių bylų nagrinėjimą, įtvirtinta, kad išimtinai tik Lietuvos Respublikos teismams nagrinėja bylas dėl daiktinių teisių santykių, susijusių su Lietuvoje esančiu nekilnojamoju daiktu.
21. CPK 810 straipsnio, reglamentuojančio užsienio teismų sprendimų pripažinimo sąlygas, 1 dalyje nustatyta, kad, nesant tarptautinės sutarties, užsienio teismų sprendimus atsisakoma pripažinti, jeigu pagal Lietuvos Respublikos teisę ar tarptautinės sutarties nuostatas byla priskirtina išimtinai Lietuvos Respublikos ar trečiosios valstybės teismų kompetencijai (2 punktas); užsienio valstybės teismas priimdamas sprendimą išsprendė klausimus dėl Lietuvos Respublikos piliečio veiksnio ar teismo, atstovavimo pagal įstatymą, šeiminių turtinių ar paveldėjimo teisių santykių ir tai prieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautinei privatinei teisei, išskyrus atvejus, kai Lietuvos teismams byloje būtų priėmę tokį patį sprendimą (6 punktas).
22. CPK 789 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad išimtinai tik Lietuvos Respublikos teismams gali nagrinėti bylas dėl fizinio asmens pripažinimo neveiksniu tam tikroje srityje ar ribotai veiksnium tam tikroje srityje, paskelbimo mirusiu ar pripažinimo nežinia kur esančiu, jeigu šis asmuo yra Lietuvos Respublikos pilietis arba asmuo be pilietybės, bet jo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje.
23. Atsižvelgiant į tai, kad pagal CPK 789 straipsnio 1 dalį Lietuvos teismams visuomet turi išimtinę jurisdikciją spręsti dėl Lietuvos Respublikos piliečio pripažinimo neveiksniu ar ribotai veiksnium tam tikroje srityje, o Lietuvos piliečio veiksnio klausimai eksplicitiškai aptarti CPK 810 straipsnio 1 dalies 6 punkte, darytina išvada, kad pastaroji norma gali apimti ir atvejus, kurie priskiriami prie Lietuvos Respublikos išimtinės jurisdikcijos klausimų.
24. Kita vertus, pastebėtina, kad CPK 810 straipsnio 1 dalies 6 punkte įvardytos sritys (piliečio veiksnio ar teismo, atstovavimo pagal įstatymą, šeiminių turtinių ar paveldėjimo teisių santykių klausimai) yra ypač socialiai jautrios, susijusios su papildomos apsaugos reikalingų asmenų teisių ir teisėtų apsauga. Taigi manytina, kad šios teisės normos tikslas – saugoti silpnesnius asmenis, tam tikrais atvejais neverčiant jų bylinėtis antrą kartą, net jeigu užsienio teisme ir yra pažeidžiama Lietuvos teismų jurisdikcija.
25. Kasacinis teismas, pasisakydamas dėl ankstesniame punkte nurodytos teisės normos aiškinimo, yra atkreipęs dėmesį, jog CPK įtvirtinta atveju, kai išimtinės jurisdikcijos pažeidimas nevertinamas kaip absoliutus pagrindas atsisakyti pripažinti ir leisti vykdyti užsienio teismo sprendimą. Pavyzdžiui, CPK 789 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad išimtinai tik Lietuvos Respublikos teismams gali nagrinėti bylas dėl fizinio asmens pripažinimo neveiksniu tam tikroje srityje ar ribotai veiksnium tam tikroje srityje, jeigu šis asmuo yra Lietuvos Respublikos pilietis arba

asmuo be pilietybės, bet jo nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje. Tuo tarpu, remiantis [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 6 punktu, nesant tarptautinės sutarties, užsienio teismų sprendimus atsisakoma pripažinti, jeigu užsienio valstybės teismas priimdamas sprendimą išsprendė klausimus dėl Lietuvos Respublikos piliečio veiksnio ar teismo, atstovavimo pagal įstatymą, šeiminių turtinių ar paveldėjimo teisių santykių ir tai prieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautinei privatinei teisei, išskyrus atvejus, kai Lietuvos teismai byloje būtų priėmę tokį patį sprendimą. Įvertinęs šį teisinį reglamentavimą, kasacinis teismas padarė išvadą, jog Lietuvos piliečio veiksnio ribojimo klausimo tiek priskyrimas išimtinės jurisdikcijos sričiai, tiek nurodymas [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 6 punkte rodo įstatymo leidėjo apsisprendimą tam tikrais atvejais nesuteikti absoliučios reikšmės išimtinės jurisdikcijos pažeidimui (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. birželio 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-145-969/2022](#), 20 punktas).

26. Pareiškėja kasaciniame skunde kelia klausimą dėl [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 6 punkto (ne)taikymo jos pareiškimo išnagrinėjimui. Pareiškėja yra teisi nurodydama, jog [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 6 punkte esančiame bylų kategorijų sąrašė iš tiesų nurodytos paveldėjimo bylos („užsienio valstybės teismas priimdamas sprendimą išsprendė klausimus dėl Lietuvos Respublikos piliečio veiksnio ar teismo, atstovavimo pagal įstatymą, šeiminių turtinių ar paveldėjimo teisių santykių ir tai prieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautinei privatinei teisei, išskyrus atvejus, kai Lietuvos teismai byloje būtų priėmę tokį patį sprendimą“).
27. Vis dėlto, pareiškėjai, kaip jau minėta, nepateikus prašomų pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimų, iš kitų jos pateiktų dokumentų negalima patikrinti [CPK 810 straipsnio](#) 1 dalies 6 punkte įtvirtintos išimties, kuria remiasi pareiškėja, taikymo sąlygų. Taip yra dėl dviejų priežasčių: 1) pagal pareiškėjos teismui pateiktus dokumentus negali būti patikrintas Lietuvos Respublikos pilietybės kriterijus; 2) pareiškėjai Lietuvos apeliaciniam teismui pateikus Izraelio teismo sprendimų santraukas, o ne visus sprendimus, nėra aiškūs užsienyje vykusio teismo proceso šalių teikti argumentai, formuluoti reikalavimai bei teismo sprendimo motyvai. Kitaip tariant, nėra galimybės patikrinti, ar tenkinamas kriterijus „Lietuvos teismai būtų priėmę tokį patį sprendimą“.
28. Nurodyti argumentai sudaro teisinį pagrindą konstatuoti, jog pareiškėjai nepateikus visų teisės aktų reikalaujamų dokumentų, o Lietuvos apeliaciniam teismui atitinkamai nenustačius visų reikšmingų faktinių aplinkybių, galėjo būti neteisingai išspręsta byla ([CPK 329 straipsnio](#) 1 dalis). Todėl kasacinis teismas nutaria skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo 2022 rugpjūčio 11 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui.
29. Pareiškėjai pateikus šioje nutartyje nurodytus dokumentus Lietuvos apeliaciniam teismui, šis teismas, išanalizavęs prašomus pripažinti ir leisti vykdyti teismo sprendimus, turėtų juos teisiškai kvalifikuoti: ar atitinkamas teismo procesinis sprendimas laikytinas, kaip nurodo pareiškėja, teismo sprendimu dėl taikos sutarties patvirtinimo (t. y. teismo procesiniu sprendimu yra patvirtinta bylos šalių valia dėl tarpusavio teisių ir pareigų paskirstymo), ar jis laikytinas teismo sprendimu dėl bylos esmės (t. y. teismas nustatė faktines aplinkybes, nustatė taikytinas teisės normas, atliko atitinkamų aplinkybių teisinį vertinimą bei priėmė sprendimą, kurio teisinė galia kyla ne iš šalių valios, o iš teismui jo valstybės teisės aktais pavestų funkcijų bei galių). Atlikęs šį teisinį vertinimą, Lietuvos apeliacinis teismas turėtų spręsti dėl konkrečių proceso teisės normų, reglamentuojančių tokio pobūdžio procesinio dokumento pripažinimą ir leidimą vykdyti Lietuvos Respublikoje, taikymo, t. y. spręsti, ar šiuo klausimu taikytinas [CPK VII dalies LX skyriaus ketvirtasis, ar šeštasis skirsnis](#).
30. Kiti kasaciniame skunde išdėstyti argumentai neturi teisinės reikšmės teisingam ir visapusiškam šioje byloje spęstinių teisės klausimų išnagrinėjimui, todėl kasacinis teismas dėl jų nepasisako.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

31. Kasaciniam teismui neišsprendus bylos iš esmės ir ją grąžinus iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui, bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas paliktinas spręsti šiam teismui atsizvelgiant į bylos baigtį ([CPK 93 straipsnis](#)).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 5 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. rugpjūčio 11 d. nutartį panaikinti ir bylą perduoti iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniam teismui.
Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Danguolė Bublienė

Virgilijus Grabinskas

Dalia Vasarienė